

POZDRAV Z NEJUŽŠÍ VLASTI

Snad se jednou naskytne příležitost, která mi dodá chuti napsati stručnou historii domečku čp. 45 v Žižkově, kdysi
 5 všelijak pověstné „olšanské vily“, o níž mohu snad bez domýšlivosti tvrditi, že hrála jakousi maličkou úlohu, známou tu a tam i na Moravě. Bude to ovšem pouze historie pro fejeton. Nic více. Ale uvážíme-li, jak napsal například dr. Flajšhans své literární dějiny jako vědec, nebude to
 10 snad ani tak málo.

Historie tohoto čp. 45 pokračuje. Vydávají se tu teď knížky. Většinou dobré knížky. Pokračuje však beze mne a já jsem odvykl zcela myšlence, že jsem také jakýmsi domácím pánem. Cítím-li velmi často v naší dědině, že tu
 15 nejsem ani domkářem, nemám příležitosti pocítiti, že jsem u Prahy domácím pánem, domácím pánem ve své nejužší vlasti, kterou jsem opustil.

Nemám-li tohoto pocitu a nestojím-li dokonce o něj, jsou přece aspoň věci, které mi připomenou někdy mou
 20 zavrženou sociální funkci. Například reklamní tiskopisy, které docházejí na majitele domu v Žižkově. Nebo volební tiskopisy k žižkovským obecním volbám. Jsou to pravidelně věci, které mne zcela nic nezajímají. Je to pravidelně papír na pálení. Pozdravy z nejužší vlasti, které bych rád s díky
 25 odmítl, kdyby to šlo.

Nicméně mohu zaznamenati jednu výjimku z minulého týdne. Pozdrav, který mne dojal, který připomenul mi také důrazně mé žižkovské povolání. Neboť toliko domácímu pánovi patřil, nikoli českému spisovateli.

30 „...vědouce, že ráčíte souhlasiti se zásadami a programem národní strany svobodomyslné, dovolujeme si Vás zváti k účelné práci v této straně. Račte laskavě přiloženou přihlášku vyplniti...“

Bravo! Místní mladočeská organizace v Žižkově ví tedy
 35 velice mnoho, více než já, že totiž S. N., majitel domu čp. 45, souhlasí se zásadami a s programem národní strany

svobodomyslné. To vyvažuje poněkud to, co tato organizace neví, že totiž S. K. N., český spisovatel, s národní stranou svobodomyslnou nesouhlasí. Nicméně i toto vědění místní organizace není asi příliš hluboké. Bojím se, že toliko kombinuje v duchu dnešní doby: X Y je domácí pán, ergo je mladočech. To by nebylo veliké kombinační umění. Takhle kombinovati je rozhodně snadnější než vědět, kdo je to X Y, český spisovatel. Nežádám toho ovšem od žižkovských mladočechů. Vždyť jsem dosud nekandidoval, aniž konal senzačního přednáškového turné po českých vlastech. A ty doby, kdy jsme dnem i nocí pobuřovali žižkovské obecnstvo, jsou zapomenuty. Věděla o tom ostatně spíše místní policie než místní organizace mladočeská.

Jinak jest věc velmi prostá. Mladočeši verbují domácí pány. A místní organizace žižkovská nemohla věru tušit, že její dopis dojde a dojde českého spisovatele na moravské dědině jako sladký pozdrav z nejužší vlasti. Pošlu jí tyto řádky jako poděkování. Bude dobře, připojím-li některá vysvětlení.

Přípis místní organizace je charakteristický. Nemluví se v něm o politice, mluví se v něm o hospodářských zájmech středních stavů. Nemluví se v něm o politice, neboť bylo by asi nutno mluvit o ideálech. Mladočeská organizace potřebuje však domácích pánů a soudí, bezpochyby správně, že s nimi těžko se o ideálech mluví. Mladočeská organizace nemluvila by ostatně ani jinak o tom, čeho nemá. Neboť tak daleko již jsme, aby se u nás dalo mluvit otevřeně, nepokrytě, upřímně. Jsme národ pokrokový a svobodomyslný!

„Veliký sociální zápas, který rozvířil veškerou naši českou veřejnost, dokumentoval jasně důležitost stavovských organizací... Sociální a hospodářské důsledky boje tohoto nutí zejména ze (snad se?) stanoviska středostavovského k vážné úvaze... Stavy střední, toto jádro českého národa, štvavou činností stran žijících z jejich rozervanosti nalézají se ve stavu, který způsobuje... občasné hospodářské pohromy... Množství složek, z nichž střední stav se skládá,

nepřipouští však zastoupení jednotlivých stavů v zastupitelských a zákonodárných sborech... Jediná možnost uplatnění politiku středních stavů jest pevné přimknutí k silné straně politické... Nejvýhodnější společnou základnou pro jednotný hospodářský postup českých stavů středních jest národní strana svobodomyšlná, která jak svým programem a zásadami proslovenými Sladkovským a Juliem Grégrem, tak i dosavadní vykonanou prací zájmům stavů středních nejlépe vyhovuje..."

10 To je řeč v podstatě upřímná, i když trochu zdobná a načechraná. Byla by ještě upřímnější, kdyby to byl hlas zdola, a nikoli shora, kdyby to nebylo verbování. Zdola nezněl by však jinak: Ti, kdož se dnes pevně k sobě přimykají v silnou politickou stranu, u níž záleží především
15 na síle, a nikoli na zásadách a charakteru, ti si rozumějí navzájem, obecní radní se sekčním šéfem, kandidát starostenství s kandidátem ministerství, jenerál s kaprálem, fabrikant s pekařským mistrem. Vědí, co chtějí, a nestydí se říci to, poněvadž pomalu celý národ to chce, aspoň národ
20 těch, co něco mají, ať už je to advokátní kancelář nebo uzenářský obchod ve vlastním domě nebo mandát a politický vliv.

Nutno ovšem čísti mezi řádky a přeložiti si některé výrazy z básnické mluvy politické do řeči všednější. Místo „veliký sociální zápas, který rozvířil..." mohlo by státi v přípise také „všeobecná a stoupající drahota“. Bylo by to stejně populární a myslím zřetelnější. Neboť „veliký sociální zápas“ není u nás teď tak akutní. A právě ony střední stavy, mezi nimiž verbují se mladočeši, nepocítují ho tak příliš
30 trpce. Také červené strašidlo nestraší u nás již hezkých pár let, a zejména stoupenci dr. Kramáře neměli by ho zbytečně citovati. Je přece příliš jasno, že pro ně strašidlo stalo se strašidlem teprve po nezdařeném volebním kompromisu s ním a po pokrokové dohodě moravské.

35 Ale ovšem drahota je veliká, a nejen fabrikanti, nýbrž i mistři mívají obtíže se svými dělníky. Krátce: Jsou s tím starosti, jak se říká. A dodatečně se tedy povzdechne: Nač rozmnožovati je ještě o starosti politické, o nevýhody ná-

rodní sebeobrany a opozice, o zájmy pokrokové a kulturní, o zápas s klerikalismem atd. Silná strana politická, toť v tomto případě tužba téhož praktického srdce jako aklerikalism. Dva pojmy z téže dílny. Dva vynálezy téže pozitivní politiky, která odstraňuje všechno nepohodlné, všechno, co překáží panu Bařtipánu v obohacování se nebo v politické kariéře směrem vzhůru.

Písnička o silné střední straně má jak známo již svou historii u nás. Toužilo se po ní jako po pokrokovém můstku přes propast, která zeje mezi sociálně hluchými pány a bouřícími se otroky. Jiní viděli v ní příjemný pokus o nasycení vlka bez nebezpečí pro kozu. Konečně vylezla z toho dnešní mladočeská strana jako prototyp strany, jejímž tmelem jest jediná věc, a nic než tato věc: osobní prospěch. Síla strany mladočeské je dobrým ukazovatelem vývoje prospěchářství v našem národě.

My, kteří viděli jsme rozmach českého idealismu a sledujeme nyní jeho úpadek, my, kteří stále ještě otvíráme udivené oči, nemohouce pochopit poušť, která pomalu kolem nás se rozlezla, nedivíme se, pranic se nedivíme, že mladočeská strana je silná strana. Viděli jsme, i na svých bývalých družích jsme viděli, jak těžko odolává se očím sirény, která slibuje mír, záštitu obchodů politických i nepolitických. V jednu dobu vyhlíželo to jako epidemie. I básníci reorganizovali stranu bařtipánů. Viděli jsme zlomené páteře. Prohlédali jsme karaktery. Ale nedostali jsme chuť následovat...

Příliš pozdě došel mne přípis mladočeské organizace. Byl by býval ovšem před lety stejně málo platen. Již na počátku let devadesátých patřil jsem k těm, kteří nechtěli státi ani na levém křídle mladočešství. Ale tehda byla to přece jiná strana, nezakoupená ještě fabrikanty, a náš odpor proti ní byl pouze politický a částečně sociální. Dnes je to i odpor mravní.

„Národní strana svobodomyšlná“ je v mých očích dnes pouze velikou skvrnou na našem národním těle, útwarem, v němž dočasná vysílenost naše politická i kulturní dovolila shluknouti se všemu, co zvláště dobře reprezentuje špatné

- stránky české národní povahy. Poněvadž dnes namnoze i nejširším vrstvám chybí láska, odvaha a síla k důstojnému politickému životu, mohlo všecko nerozhodné a opatrnické vztýčiti směle a beze studu svůj kramářský prapor, a to je
- 5 jádro i slupka mladočešství. Jeho výmluvou je poukaz k Polákům. Ale naštěstí pro národ náš a naneštěstí pro mladočechy nemáme stančíků. A dovedeme býti demokratičtí v dobrém smyslu a přes veškeru svou slabost rozpomínáme se obyčejně ještě včas.
- 10 Takové rozpomenutí bývá obyčejně trochu hlučné. U všech národů, nejen u nás. Ten, kdo sobě a národu tak rád by opatřil nadosmrti zlatý úsměv rakouských nebes, který dal do klatby „štvavou činnost stran“ a neseje vítr, sklídí možná nakonec přece jen bouři. Tu, která nás očistí
- 15 a probudí naše utajené síly z letargie zdravé pro žírný skot, ale tak zhoubné pro národy, tu, z které jsme se dle Nerudy narodili, v které jsme šli stále kupředu a která ještě dlouho bude nejbližší školou našemu národu, jenž rodí tak příliš mnoho duší, které, začnou-li jednou sloužit, nevědí, kdy přestat, a nejraději by se usloužily.
- 20